NARRATIVE STRUCTURES IN THE NOVELS OF RODICA OJOG-BRAŞOVEANU – SPECIALIZED STUDY

Dorina Nela TRIFU
University of Bucharest

Abstract: "Narrative structures in the novels of Rodica Ojog-Braşoveanu – specialized study" is a study on how the writer of detective stories, Rodica Ojog – Braşoveanu, uses different narrative techniques in her novels. The main features of her narrative technique will be illustrated on a single literary work called "Crimă prin mica publicitate". The study is an analysis of the fictional world in her novels, with examples from the above mentioned book. We considered, on the one hand, a classical analysis of diegesis, compositional structure and narrative techniques in the novels of Rodica Ojog-Braşoveanu and, on the other hand, a text grammar and sentence structure as well as slang. All these issues tackled in this study are intended to define the originality of crime fiction in Romanian literature, a branch which has been neglected by literary critics. Rodica Ojog-Braşoveanu and her novels set new directions in literature: the detective novel and the resurrection of historical fiction.

Keywords: narrative structure, murder, study ,detective fiction, narratology.

1. Introducere

Lucrarea de faţă este un studiu despre felul cum îşi concepe naraţiunea scriitoarea de romane poliţiste Rodica Ojog-Braşoveanu. Elemente de naratologie pe care scriitoarea le adoptă în operele sale vor fi evidenţiate pe o singură operă literară, numită *„Crimă prin mica publicitate”*. Studiul este o analiză a lumii ficţionale în romanul poliţist, cu exemplificări din cartea mai sus menţionată. Am avut în vedere atât o analiză clasică despre diegeză, structura compoziţională, structură şi tehnici narative în opera menţionată, dar şi o gramatică a textului ce expune structura frazei şi argoul.

2. Lumea ficţională în romanul poliţist

Universul ficţional în orice roman poliţist, ca şi în filmul de acest gen, are legătură directă cu imaginarea unei crime. Producerea acesteia devine cauza acţiunii. Conflictul se cere descoperit şi este diferit de la caz la caz, de la roman la roman: o boală psihică a unuia dintre locatari să zicem sau dorinţa de înavuţire duce la crimă sau adulterul, căci se spune că iubirea este mai tare decât moartea, iar gelozia şi mai mult, dorinţa de răzbunare, etc.

În proza poliţistă a Rodicăi Ojog Braşoveanu figurează două planuri narative principale dominate de fuziunea trecut- prezent, prin tehnica paralelismului epic privind viaţa personajelor cu puţin înainte de crimă şi trecutul protagonistului. Aşa se întâmplă şi în romanul succint, de dimensiunea unei nuvele mai ample *„Crimă prin mica publicitate”*. Universul fictiv seamănă cu cel din lumea reală până la un punct. Valentina, găzduită de familia Pavelescu se întâlneşte cu pretendentul ei găsit prin mica publicitate la rubrica „Matrimoniale”. Cele nouă fire de liliac primate sunt chiar *„ca pentru înmormântarea ei”*. Crimele sunt elemente romaneşti banale, şi tare neobişnuite sunt obiectele crimei. În romanul analizat, cele două crime – a Valentinei şi câinele Cameliei, vara Valentinei- sunt înfăptuite cu un ac de cusut. Criminalul Coco ironizează poliţia română indirect, deoarece nu este capabilă să descopere adevăraţii criminali, se ocupă cu lucruri nesemnificative ca băutura şi

BDD-A21981 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:16 UTC)

nu sunt nici capabili să decripteze corect un mesaj: *„M-aţi priponit, bravo vouă! Dar nu trece anu şi ne dăm bună ziua pe Calea Victoriei. Eventual, bem o vodcă pe Bulevard şi ne povestim amintirile. Maiorul Rădulescu încercă să râdă: -Îmi plac optimiştii, maître Coco. De fapt, ce vrei să zici? –Nimic extraordinar… Am urmărit la televizor nişte procese."*[1]

Dorinţa Valentinei de a primi pretendentul în condiţii cât mai bune trădează firea ei dezordonată, cu lucruri aruncate anapoda şi firea ei economicoasă. Prin flashback, este rememorat evenimentul enigmatic al despărţirii de Zaharia, acesta dispărând din viaţa ei fără vreun motiv anume. Abia după moartea acesteia, Zaharia, fostul soţ, declară că a divorţat din cauză că îl plictisea o persoană cu aceleaşi replici, tabieturi, obiceiuri. Înainte de întâlnirea cu fermecătorul din ziar, Valentina rememorează relaţia cu enigmaticul şi diabolicul Coco, celălalt iubit. Asta durează doar ceva minute, în timpul de aşteptare al iubitului găsit prin mica publicitate, la rubrica matrimoniale, momentul fiind surprins prin monologurile sale interioare şi analiza psihologică, trădând nerăbdarea şi nervozitatea: *„«Proasto! Acum îţi veni să inventariezi toţi nemernicii din viaţa ta?» în aceeaşi clipă inima începu să-i bată – senzaţie din ce în ce mai frecventă – asurzind-o. «A sunat sau mi s-a părut?»"* [2]. Imediat intervine senzaţionalul când pretendentul de la matrimoniale este fostul iubit Coco, dar Valentina crede că i se pare, că este doar o asemănare izbitoare între cei doi. Credulă, i se pare o halucinaţie şi are încedere în cel ce se recomandă: Ioan Mareş.

3. Structuri şi tehnici narative

În mai multe din romanele sale, Rodica Ojog- Braşoveanu îşi începe opera cu o crimă *„ex abrupto"*, apoi urmează date despre victimă, familie, mediul în care se învârtea personajul, o anchetă ce aduce cu sine procedeul analepsei, o naraţie retrospectivă. Principiul cronlogic nu mai funcţionează, ci sunt dispuse disparat fire narative, unele aparent fără nicio legătură cu crima. La un moment dat nu numai agentul de poliţie nu face legătura între idei, căci suspecţii au alibi, dar nici lectorul, prin strategema scriitoarei ce uzează de principiul discontinuităţii narative, ce semnifică o dezordine voită a textului, pentru a crea mai apoi surpriza. Romanul poliţist pare un roman cu o cronologie inversă: de la crimă la evenimente retrospective pentru înţelegerea crimei, de la prezent (crima) la investigaţii în trecut pentru înţelegerea crimei (plan retrospectiv). *„Crimă prin mica publicitate"* este opera – poate mai sunt şi altele – în care nu se respectă întocmai această structură narativă, incipitul prezintă viaţa unor inşi banali, pensionari, gazde pentru o femeie sortită a fi singură. Cauza acţiunii captivează: un anunţ matrimonial, solicitant fiind femeia care nu mai vrea să sufere de singurătate, care nu doreşte a fi nefericită. Ce se va întâmpla în urma întâlnirii celor doi? Fatalitate. O anunţă chiar semnele premonitorii, precum ghicitul în cărţi al gazdei – ocupaţie diabolică – care îi arată că eroina e sortită a fi nefericită. De data aceasta, de'abia în capitolul al treilea se vorbeşte despre crimă.

În privinţa timpului, *"există un timp al universului narat şi un timp al discursului. Pornind de la această categorie, formaliştii ruşi au distins fabula (însemnând ordinea evenimentelor) de subiect (însemnând ordinea discursului). Dacă timpul fabulei şi cel al subiectului coincid sau fabula şi subiectul sunt paralel organizate, ne aflăm în faţa unui epic sărac. De aceea paralelismul este distrus prin inversiuni, fie prin tehnica imbricării sau intruziunii unei povestiri în megaistorie. (Al. Călinescu,Perspective critice, Iaşi, 1978, p. 7-*

[1] *Rodica Ojog-Braşoveanu, „Crimă prin mica publicitate", p.80*
[2] *Rodica Ojog-Braşoveanu, op.cit., p. 19*

BDD-A21981 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:16 UTC)

29) .[3] În opera analizată în acest studiu, epicul este bogat, captivant, prin tehnica revenirilor în trecutul defunctei.

"Aspectul, punctul de vedere sau viziunea, după T. Todorov, indică felul în care e percepută povestirea de către autor sau relația dintre naratori și personaje (viziune e termen împrumutat din critica plastică – echivalent cu raccourci-ul)" [4]. Perspectiva narativă este omniscientă, cu focalizare zero, viziunea *„dindărăt",* narator heterodiegetic, neimplicat în evenimente, prin preferința pentru relatare la persoana a treia. Perspectiva personajelor asupra Valentinei este diamentral opusă. Domnul Pavelescu o crede *„o fată bună"*, în timp ce soției dumnealui îi este antipatică, pe motiv că nu știe să se comporte în societate. Naratorul, deși omniscient, are totuși abilitatea să strecoare cu finețe îndoiala pentru cititor, spunând despre pretendentul Valentinei că nu era genul de persoană care caută să se căsătorească printr-un anunț. În privința protagonistei, perspectiva auctorială este dublată de punctul de vedere al personajelor. Domnul Pavelescu o crede fată bună, în timp ce gazda ei vedea că e incapabilă să se descurce. Ce imagine își va face lectorul despre personaj, caci Valentina afișează diferite fețe, naratorul omniscient dezvăluind și o altă latură a ei, incredibil de crezut. În scrisoarea primită, dar pe care nu are cum să o citească, Valentinei i se aduce la cunoștință că lipsa ei la o anumită adresă ar avea consecințe. De aici putem trage concluzia că și ea era o mică spioană; sau poate nu.

Revenirea la trecutul Valentinei, rememorarea iubirilor periculoase trecute se face prin tehnica inserției. Prin tehnica flashback-ului, ce presupune o revenire în trecut, de data aceasta cu funcție de iluminare asupra criminalului, este relatat și episodul aventurii sale cu Coco.

Anticiparea este unul dintre procedeele discursive care *„permet de projeter le lecteur dans l'avenir où de lui faire absorber l'action présente, en sachant d'avance l'issue de l'action ou la destinée d'un personage."*[5]. Neliniștea doamnei Pavelescu Lili când află că a fost publicat anunțul matrimonial despre Valentina este un moment anticipativ al evenimetului tragic: *„- Nu știu, dragul meu… Dar parcă am așa, o strângere de inimă… Din senin…"*[6] Altă secvență anticipativă este redată prin monolog, când domnul care cumpără liliac pentru întâlnirea amoroasă cu Valentina se gândește la moartea acesteia: *„Un gând straniu străfulgeră mintea bărbatului: «Primele flori de pe mormântul ei…»"* [7]

În plus, sunt în aceată narațiune și răsturnări de situație: Valentina este asasinată aflându-se în brațele pretendentului, când ea tocmai se pregătea de un moment dorit. Cine și-ar imagina un om venit s-o curteze să fie chiar criminalul? Sunt unele interogații care stăruie în mintea noastră și nu se poate da un răspuns concret nici după terminarea cărții. Să fi avut vreo legătură moartea Valentinei Căliman cu scrisoarea pe care ea o primise cu cinci ani în urmă, dar pe care soții Pavelescu uitaseră să i-o înmâneze? Un element al epicului este surpriza: lui Zaharia i se pare un anunț extraordinar moartea lui Vali. Să-și fi urât soția până să-i dorească moartea?!. Prin bucuria trăită la aflarea veștii că fosta soție e moartă, el va deveni suspect, pentru ca suspiciunile să cadă în momentul prezentării celuilalt iubit, Coco. În mod tot surprinzător, alt personaj, probabil Coco, crede că Valentina este o victimă a Revoluției, moartea ei având legătură cu politica.

4. Sintaxa frazei și argoul

[3] Apud Elena, Dragoș, *„Structuri narative la Liviu Rebreanu"*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 27
[4] ibidem
[5] http://education.alberta.ca/media/6739783/annexes.pdf, p.295
[6] *Rodica Ojog-Brașoveanu, op.cit., p. 9*
[7] *Rodica Ojog-Brașoveanu, op.cit., p. 16*

BDD-A21981 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:16 UTC)

Sintaxa frazei e realizată în aşa fel, încât mai peste tot autoarea urmăreşte să ne destindă. Mişu Etîcî e porecla pe motiv că numele este prea lung. Personajul doarme în ciorapi de lână din cauza caloriferului rece. Umorul este realizat prin diferite replici ca aceea în care doamna Lili o învaţă pe Valentina să-şi trateze pretendentul cu un coniac, nu *„cu sirop de tuse”*.

Conţinutul şi expresia sunt în relaţie de dependenţă. Doamna Lili povesteşte despre fostul soţ al Valentinei că acesta nu suporta apropierea soţiei. Conţinutul pare o idee banală despre familiile ameninţate de destrămare, dar expresia este una în care se împleteşte comicul cu tragicul: *„- Cum nu înţelegi? Rosti patetică: Nici măcar pijamalele nu suporta să li se atingă. Nu ţi se pare de ajuns?”*[8] .

”În estetica modernă, limbajul nu mai transmite numai un conţinut, ci ci încorporează, adică e conţinut şi formă în acelaşi timp.” [9]*(Op.cit., p. 11)*. Enunţurile au figuri de stil ce trădează comicul, cum ar fi hiperbola ce se îmbină cu o exprimare licenţioasă: *„Îl saluta jurnalistul, proastele de la pâine şi poştă îi zâmbeau până la cercei, arătându-I ce dentist bun au…”* [10]. Repede, naratorul schimbă registrul stilistic, de la registrul comic, la tragic-comic, apoi cel argotic şi nu în ultimul rând registrul metaforic: *„Ce mai adesea însă gândurile i se întorceau pe uliţele trecutului.”* [11]

Pentru decriptarea limbajului estetic e nevoie de un ”*cod artistic”,* care în concepţia aceleiaşi autoare, Elena Dragos, deţine: *” a) ”dicţionarul sau inventarul de semne; b) reguli de combinare a semnelor; c) o structură ce determină ierarhia semnelor;” (ibidem)*Exemple de argou abundă în fiecare scriere a autoarei, ca să exemplificăm câteva: *„vânzătoare trăznet”, „prospătură”, „piţipoance”*.

5. Concluzii

Credem că romanul poliţist este un nou tip de roman, nu neapărat gen minor, cu tehnici narative ce depăşesc modernismul, cu subiect atractiv pentru unii, respingător pentru alţii, datorită, respectiv din cauza aceluiaşi element recurent: crima sub toate formele ei.

Prin analiza structurii narative în opera scriitoarei, în acest studiu sperăm că am reuşit să punctăm rolul şi specificul prozei poliţiste în literatura română, ramură trecută cu vederea un timp de critica literară. Cu opera Rodicăi Ojog- Braşoveanu se trasează în literatura noastră direcţii noi: romanul poliţist şi resurecţia prozei istorice.

Bibliografie:

Dragoș, Elena, „*Structuri narative la Liviu Rebreanu”*, Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, București, 1981

Ojog-Brașoveanu, Rodica, „*Crimă prin mica publicitate”*, Editura Universitară, 2009.

Sitografie:

http://education.alberta.ca/media/6739783/annexes.pdf

[8] *Rodica Ojog-Braşoveanu, op.cit., p. 21*
[9] Elena, Dragoş, *op.cit., p. 11*
[10] *Rodica Ojog-Braşoveanu, op.cit., p. 66*
[11] ibidem

BDD-A21981 © 2015 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:16 UTC)